

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 8.

V Celovcu 20. avgusta 1876.

Leto VIII.

Cerkvica.

(Po W. Kilcer-ju.)

Na zračnati višavi
Tam cerkvena stoji.
Ko gledam jo v daljavi
Bol serce mi topi.

In če doné zvonovi
V jutranjem svitanji,
Čuj! s sladkimi glasovi
Tam zvonček zaberni.

Stoji gor zapuščena,
Spomin nekdanjih dni;
Nedeljski kinč rumena
Jej zarija zlati.

Res vzbujá don premili
Dremoten v meni čút; —
In v cerkev vidim v sili
Kak vré pobožni ljud.

Sabinka, slovenska junakinja.

Povešt iz začetka XV. stoletja.

(Spisal Andrejčkov Jože.)

(Dalje)

9. Kaj se cerkovniku Kozmeku pripeti!

Drugo jutro na vse zgodaj sedelo je šest kmetov v ribičevi bajti, ki je stala na levem Murinem obrežji. Bili so tlačanje — drevarji, katerim je grajščak ukazal iti v gozd posekovat les, bojé se, da bi mu ne zmanjkalo derv čez zimo, ki se je letos tako zgodaj pričela.

Sneg je padel čez noč pol pedi visoko, ter pobelil bližnje hribe. Ob počasi tekoči Muri delale so se že sem ter tje ledene skorije, in velika ribičeva plav, na katerej je prevažal živino in ljudi na drugo stran, bila je s snegom tako zakidana, da jo je gospodar drugo jutro komaj našel.

„O ti pošast ti,“ pravi eden drevarjev sedé pri gorkej peči, v katerej je tlel velik brezov štor, ki ga je ribičeva žena že večer poprej porinila vanjo,

„take zgodne zime pa še ne pomnim, kar živim. Led in ivje se dela zunaj, da vse poka; kaj bo še le o božiču in sv. treh kraljih!“

„Huda zima bo, huda,“ oglasi se ribič, ki je kerpal raztergane mreže, „jaz sem že v jeseni vedel, da bo dosti snegá, ker je bilo toliko gob.“

„Bo ga bo,“ priterjuje tretji, „še danes pojde, le glejte, kako se vlačijo meglé po soteskah. Mene je zima najmanj štirnajst dni prehitela; derv nimam še čisto nič in nastila prav malo. Sam Bog vé, kaj bom počel, če se kaj ne sprevedri in sneg ne skopni!“

„Meni se enaka godi,“ prične še mlad vaščan, ki je posedel najboljši prostor pri peči — na čelešniku. „Celo jesen sem delal tlako v gradu, sedaj ga pa nimam polena, da bi v peči zakuril. Kedó pa bi se bil nadejal zime že o sv. Martinu, ker je bilo prej vedno lepó. Vlani smo še o božiču zunaj pasli.“

„Je je, tlaka nas je mnogo zamudila, tlaka,“ toži drugi sosed, „gospoda ne praša, smo li preskerbljeni ali ne za zimo. Kar ukaže: pojdi! — in če se braniš, pride berič po te, pa te žene v grad, kakor tatú, in te zapre v ječo. Saj nam še zdaj ne dá pokoja. Mar je treba, da moramo danes iti derva sekati? V gradu imajo derv, da jih celo zimo ne požgó. To je sama grajščakova sitnost, da nas kmete bolj terpinči! kar mu v glavo pade, pa mora biti.“

„Kaj se čé“, oglasi se oni na čelešniku, „ne moremo si pomagati. Jaz imam vse črevlje raztergane, da mi že palec iz njih gleda, pa moram le v gozd. Grajščak ne praša, me li zebe ali ne, da le on na gorkem sedi. E Bog nam pomagaj! človek dela in dela pa še toliko nima, da bi si dobro obutev kupil in si brez skerbi kruha vrezal, gospóda pa pohajkva, pa imá vendar vsega dosti. Ta reč se mi ne zdi prav na svetu! Zakaj bi se moral eden truditi in stradati, drugi pa bi lenivali in dobro živeli, saj nas je Bog vse enake vstvaril.“

Med temi pogovori odpró se duri in v sobo stopi cerkovnik Kozmek z veliko kosmato kučmo na glavi, ki si jo je bil potegnul globoko čez ušesa, da bi ga burja ne brila, ki je zvižgala po dolini.

„Bog vam daj dobro jutro, možjé!“ nagovori prišlec družčino v sobi. „Se grejete, kaj ne da? Prav imate; sedaj je najbolje na gorkem, kdor nima zunaj opraviti. Zunaj tako brije in piska, da je joj. Sinoči mi je veter vso streho raztergal in celo noč sem moral čop mašiti s pezdijem in slamo, da mi ni sneg zanašalo na podstrešje. Boste videli, če bo to kaj dolgo terpelo, pritepli se bodo volkovi iz gozdov, kot predlanskim; lakota jih bo prignala.“

„Kaj pa je v mestu novega, Kozmek?“ vpraša ribič cerkovnika, ki se je stisnil k peči ter mencial ozeble roke.

„O pač, novega pa je nekaj, novega, — ravno sem sam mislil omeniti. Kovač bo umerl, Vidov oče. Danes mu je nakrat tako slabo prišlo, da smo ga morali prevideti; komaj še diha. Mož je že star, težko bo več kedaj travo tlačil.“

„Ovbe, kaj nam poveš!“ čudijo se nazoči, „kdo bi bil mislil, da ga bo tako naglo potlačilo, saj je bil še terden.“

„Čisto preč je, mene še poznal ni, ko sem ga klical po imenu.“

„Sedaj bo pa Vid na terdnem“, pravi eden kmetov, „ta se gotovo ne bo dosti jokal po očetu, ker že komaj čaka, da bi bil lastni gospodar. Stari mora imeti lepe denarce, kakor sem slišal.“

„E ta rujavi potepin mu je najbolj glavo belil ter mu kopal grob,“ pristavi ribič. „Že od mladih nog ga ni bilo nič prida, vedno se je vlačil krog in popijal, oče pa je moral za njim plačevati dolgé, ako ni hotel imeti sitnosti in sramote. Bog vedi, koliko mu je pa skrivaj izmaknil, stari ni mogel na vse paziti.“

„To je gola resnica, da mu je,“ priterjuje eden kmetov. „Le-tam le mi je bil prinesel dve verigi ponujat, da bi je kupil, in rad bi je bil dal prav cenó, pa je nisem hotel. Kje je je drugej dobil, nego ukradel? Nič prida ga ni, saj že gleda tako platnjavo, kot bi se za morjem bliskalo.“

„Ali Dobiček bo sedaj na konju“, prične zopet ribič, „ta bo mogočen ta! Zadnjič sem ga miloval, da je Ožbeta zadela takova nesreča. „E kaj!“ pravi, „prav mu je. Kar je iskal, to je našel. Jaz mu nisem nikedar dosti upal in žal mi je, da sem se toliko pečal z njim. Ko bi bil to vedel, bil bi ga po pesje spodil od hiše. Še meni je sramoto napravil, da sedaj ljudje za mojo hčerjo kažejo in mene pikajo. Dobro, da ta reč ni dalje prišla.“ — Sedaj pa slišim, da je Vid kuhan in pečen ondi, in Dobiček mu neki misli Jerico za ženo dati, terek Vid prevzame gospodarstvo. Dobičku je denar všeč; pa videli boste, možjé, da iz te moke ne bo dobrega kruha. Vid je bil in bo kajon; terek bo sam svoj, pognal bo vse, in babnica bo nazadnje še beračila. Le pomnite me, da bo res.“

„Kaj Dobiček bo kaj govoril o Ožbetu?“ huduje se eden kmetov. „Dobiček, ki ni sam vreden dobrega imena? Saj ga ni menda večega oderuba pod božjim solncem, kot je on: koliko ljudi je že spravil v revščino! Saj on je največ vzrok, da sedaj Ožbe sedi, morda po nedolžnem, v ječi, zakaj ga je vedno vabil k sebi? — Prav ima, naj se le z Vidom pečá, ta mu bo že iztrebil žepe do čistega.“ —

„Da mu jih bo, to je gotovo“, priterjuje cerkovnik. „Veste kaj je stari kovač naredil? — Jaz prej nisem vedel. gospod so mi povedali. Pol premoženja je sporočil Ožbetu, ker mu je bil kerstni boter, drugo polovico pa sinu in s to pogodbo, ako se poboljša, če ne, pa se denar razdeli med revne meščane. Tako so mi pravili gospod, ki hranijo denar. Vid ne bo dobil drugzega, nego prazno bajto, tako je ta reč.“

„Prav je storil stari mož,“ poterjevali so vaščani, „to je pa res prav naredil. Škoda bi bilo težko prisluženih denarjev, da bi jih ta potepuh pognal po kerčmah. To bo pa zopet Dobičku delalo preglavico, ko izvé; koj bo ženitba pri kraji.“

„In Ožbe mora ravno sedaj sedeti v ječi, ko bi bil lahko srečen in na lastno rokó pričel kako gospodarstvo; saj pravim!“ tožuje ribčeva žena.

Možje bi se bili morda še delj razgovarjali in vgibali enake reči, ko ne bi se bili bali grajskega gozdnarja, da jih bo kregal, ali pa celó kaznoval, ako pridejo prepozno v gozd. Pobrli so vsak svojo culjo, kjer so imeli shranjeno

kosilo, zadeli sekire na ramo ter se odpravili na brod, kjer je ribič odpel veliko plav ter jih prepeljal na drugo stran.

Unokraj vodé se je cerkovnik ločil od drevarjev, ki so ubrali krajšo pot prek polja v gozd: bil je namreč namenjen v grad k ondodnemu duhovniku, kamor so ga bili poslali fajmošter z grozno velikim zapečatenim pismom. —

Koj pod gradom na planem, kjer so se poti križale, stala je takrat majhina kapelica s podobo matere božje, v kateri je noč in dan gorela svetilnica. Kdo jo je sèzidal, ni bilo znano, le toliko je vedelo ljudstvo, da je ondi v davnih časih neka imenitna gospa storila žalostno smert padši s konja, in da je njen mož potem dal sèzidati ono kapelico. Marsikatera kmečka ženica pomolila je rada memogredé pred to kapelico par očenašev, in pobožna grajska gospa oskerbljevala je svečál in notranjo lepšavo, da je bila kapelica vedno čedna in jako prijazna. —

Proti tej kapelici je gazil po vlažnem snegu cerkovnik Kozmek dobro zavit v svojo mezeljanko, ter celo pot govoril sam seboj, ker ni imel nobenega tovariša, da bi se bil z njim razgovarjal, molčati pa se mu je zdelo predolgčas.

Prišedši memo kapele zagleda na tleh ležati žensko truplo in po snegu sem in tam so se poznale kervave sledi. — Cerkovnika obide groza in strahu se umakne prvi hip nekaj stopinj nazaj.

„Bog in sv. križ božji!“ pravi ves zavzet, stopi bliže ter dvigne truplo kviško. Pa kako ostermi, ko spozna v osebi staro Špelo. Žena je imela na glavi veliko rano, iz katere se jej je cedila kri, oči je imela zatisnjene in prav nič se ni zavedela. Le po slabem, nerednem dihanji je spoznal Kozmek da še živi.

„O sv. mati božja!“ tarna cerkovnik ogledovaje pobito ženo, „kako se je neki to pripetilo? kateri hudobnež je to storil? Nič drugače ni, ubiti jo je nekdo hotel, ubiti, roparji so jo napadli.“ Potem vzame raztergan robeč, obveže ženi rane ter jo jame klicati po imenu: „Špela! — Špela! — čuješ?“ — ali ti je zeló hudo, reva? — me ne poznaš?“ — Pa bolnica je le nekoliko zastokala ter ostala nepremakljivo ležé na tleh. —

„Domu jo moram spraviti, ali vsaj kam na gorko in potem mora koj priti dohtar, da rane ogleda, sicer žena umerje, ker je tako slaba.“ Rekši skuša vzdigniti bolnico, pa breme je bilo za starega, suhega možička pretežko.

Zdajci primahadrá prek polja sem berač černi Jurij v svojih razterganih capah in z malhami na rami. Videlo se mu je, da ga zebe, kajti neznano urno je stopal po neugaženi poti ter skrival roki v rokave pri suknji.

Kozmek ga ugleda.

„Hej Jura! — berač!“ kliče ga, „pojdi no sém, pa berž!“ —

„Kaj pa je Kozmek, ti cerkvena miš, da tako vpiješ in kličeš černega Jurija na pomoč?“ reži se berač pribajaje. „Ali si je morda fajmošter ного zvil?“

„Poglej, kaka strašna reč se je zgodila! V grad gredé najdem tu-le v kapeli ležati staro Špelo pol mertvo. Sam Bog vé, kje se je pobila, na glavi ima veliko rano. Lopo te prosim, pomagaj mi, da jo spraviva do ribičeve kočé;

sam sem poskušal, pa je še ne vzdignem ne. Če delj tukaj ostane, reva zmerzne, saj že komaj diha.“

„Pusti babo ležati, saj taka stara pokveka ni za družega, da se spravi iz sveta in drugim naredi prostor. Najberž je bila pijana, pa se je potolkla in potem obležala tukaj,“ pravi berač z nekakim hudobnim posmehom ogledovaje nezavedno ženo. „Nazadnje poreko ljudje, da si jo ti potolkel, in za-perli te bodo.“

„Ne bodi neumen, kdo bo neki tako hudobno mislil, saj nisem ropar. Le kar primi, pa jo poneseva; tukaj je ne smeva pustiti, bilo bi nekerščansko.“

„Jaz nimam časa, moram iti po vaseh, da kaj nabernam ter se pogrejem. Zebe me, da me kar po udih terga,“ odverne berač ter boče dalje. „Le sam jo skusi spraviti v kraj, kakor veš in znaš, saj si cerkovnik in vajen tega posla, če pa, sam ne moreš, pa pojdi po fajmoštra, ki je tudi kos dohtarja, da ti pomaga.“

„Jurij, če ne greš, zatožil te bodem pri ljudeh, da te bodo izgnali od hiše, kadar priberačiš, veš. Ti nisi vreden božjega daru,“ huduje se cerkovnik.

„Je no, Kozmek, če boš dal kaj za vino, pa ponesem, naj se že klek obesi, čeravno me ne veseli dokaj starih bab, prenašati.“

„Gerdoba, kaj se ne sramuješ, kaj tacega ziniti! Jaz bom farane vbo-gajme prosil, da se revi dovelj postreže in se jej preskerbi zdravnik, ti pa hočeš imeti plačano za teh par korakov, ko jo poneseš. Pomisli, duša človeška, ko bi se tebi tako zgodilo, morali bi tudi drugi ljudje za te skerbeti in te zastonj živiti, ker nimaš družega, nego dvoje razterganih malh, ki še boba ne deržite.“

„Kozmek, ti mi ne boš nikedar stregel v boleznih niti me zdravil vaš zdravnik. Jaz bom za kakim plotom počasi opredel, ali pa kje v listji, da še nihče vedel ne bo, kedaj sem se stegnil.“

„Lepa tolažba za kerščanskega človeka! Boš videl Jura, Bog te bo kazno-val, ker tako prederzno govoriš. Glej da se morda res ne zgodi, kar sedaj tako nepremišljeno praviš.“ —

Ne vemo po kakem nagibu spremeni berač svoj sklep, stopi k bližnemu plotu, izruje dva kola, preveže ju z brezovimi tertami, potem pa položita ženo na nosilnico ter jo neseta proti ribičevi koči.

Na bregu položita nosilnico na tla in Kozmek zakliče ribiča, da bi prišel s plavjo.

„Sedaj sem ti že dosti pomagal,“ pravi berač, ki ni hotel čakati, da bi priveslal ribič. Zasuče se na zakerpani peti, verže malhe križema čez ramo ter korači nazaj po istej poti.

„Hvala, Jurij!“ vpije Kozmek za njim, „drugo pot pa ne bodi tako terdo-vraten, sicer ti ne bo prav hodilo!“

Berač ga ni poslušal.

Ribič privesla s plavjo in prestrašen ostermi, ko zagleda na bregu staro Špelo v nezavesti in vso obvezano. Cerkovnik mu ob kratkem naznani ves do-godek, potem pa odrineta na drugo stran.

V ribičevi koči je bilo nekaj starih ženic in kmečkih očancev, ki so prihajali iz mesta ter se tukaj gredli.

Njih glasni pogovor nakrat utihne, ko prineseta ribič in cerkovnik v sobo Špelo. Tako nepričakovani dogodek je vsakterega osupnil. —

„Oh le pogledjte, kako naglo človeka nesreča zadene!“ tarnala je ena ženic pri peči in debele solze so se jej vdirale po licu.

„Bog vé, kako se je to zgodilo, žena sama se vsaj ni mogla pobiti v kapelici,“ pravi druga. „Kaki rokovnjač jo je moral mahčiti najberž mimo gredé. Teb potepuhov je sedaj toliko pri nas, da si človek kmalo iz hiše ne bo upal. Pa saj bodo še v vasi priderli in je požgali, boste videli. Sam Bog se nas usmili!“

„Kakovo vest mora imeti takov človek, da na svetem kraji kaj tacega doprinese?“ pristavlja ribičeva žena.

„Kakova vest? nič je nima, sicer bi kaj tacega ne storil. Mar je hudobnežu Bog!“ oglasi se eden kmetov. — „Reva je vedno zahajala k oni kapelici molit; mnogokrat sem jo videl že pozno v noči ondi klečati. Najberž je šla sinoči za Ožbeta molit, da bi ga Bog rešil iz ječe, jo je pa tako naglo doletela nesreča.“

Žene so bolnici izmille rano, obvezale jo na novo, potem pa položile na pripravljeno postelj. —

Cerkovnik Kozmek je oddal svoje pismo ribičevemu sinu, naj ga nese v grad, sam pa se berž napoti po duhovna v mesto, da bi prišli s sv. zakramenti in bolnico prevedeli, ko bi utegnila umreti. „Po opata Avguština pojdem v kloster,“ dejal je, „oni so tudi izverstni zdravnik, meni so bili nogo ozdravili, ko sem si jo zlomil. Učen mož so, tudi tukaj bodo pomagali.“

Ne dolgo potem pride k ribičevim Sabinka. V veži sreča ribiča in njegovega sina, ki se je ravno odpravljajal s pismom v grad.

„Oče, ali ni bilo danes naše matere tukaj?“ praša deklica skerbno. „Celo jutro jih že ni doma. Mislila sem, da so šli v cerkev, pa predolgo izostajajo; bojim se, da ne bi se jim bilo kaj pripetilo.“

„Križ božji!“ pravi ribič potihoma, „dekle še nič ne vé. — Da, pri nas so,“ nadaljuje potem, „pa se nikar preveč ne prestraši, nekje so se potolkli reva in slabo jim je; upam, da bo kmalo zopet bolje.“

Deklica zažene glasen jok in plane v sobo. — Oklene se na postelji ležeče žene, jame jo objemati, poljubovati in klicati po imenu, pa starka se še vedno ni nič zavedela.

„Umerli bodo, oh moj Bog!“ tarna Sabinka ter se zgrudi poleg postelje na tla, „kaj bom sedaj počela sirota!“

Vaščanje v sobi so skušali Sabinko utolažiti. Prigovarjali so jej, naj se upokeji, da žena ne bo umerla, ampak jej je le sedaj prišlo slabo, ker jo je prevzel mraz, pa dekle se ni dala utešiti. —

Gorkota v sobi je storila, da je čez nekaj časa Špela odperla oči in se jela gibati. Pogledala je po sobi in dejala s slabim glasom: „Kje pa sem? Ni tukaj Sabinke?“

„Tukaj sem tukaj, mama!“ vsklikne deklica radostno ter se oklene bolnice, „pri vas sem. Vam je zeló hudo, je-lite?“

„Bo že bolje,“ odverne žena, „ne vem kako je to, Ožbeta sem iskala sinoči, potlej sem pa kar nakrat nekje obležala, tako mi je bilo slabo.“

„Potolkla si se na glavi, gotovo si padla,“ pravi ena kmetica.

„Je, — glava me boli; z zidú je padel kamen name, ko sem iskala Ožbeta, potlej sem pa hotela domú, pa nisem mogla. — Ali so že gnali Ožbeta na vislice? — molite za-nj!“

Po teh besedah je zopet utihnila in zaperla oči.

Sabinka je bila v groznih skerbeh. Neprenehoma je stala pri postelji ter pazila na vsaki dihlej. Sosedje in sosedinje so ugibali na vse kraje, kakovi pomen bi imele Špeline besede, ko je govorila o Ožbetu, da ga poženo na vislice. Je-li žena Medla, ali je res kaj izvedela, to jim je bila vganjka.

Slednjič pride Kozmek z omenjenim opatom Avguštinom.

V strahu je pričakovala Sabinka, kaj bo razsodil učeni mož o Špelinem zdravju. Med nado in obupom je plavala njena duša.

Opat ogleda rano, dá nekaj zdravil ter pravi: „Rana ni nevarna, treba je le skerbne strežbe.“

Kedó more popisati radost Sabinkino v tem trenutju. Veselja jokaje poljubovala je opatu rokó; rada bi bila dala polovico življenja za oetbo stare rednice. — Odslej je ni bilo več spraviti od postelje, vse je hotela sama storiti, nikomur ni zaupala svoje bolnice, in komaj jo je včasih prisilila ribičevka, da se je po noči nekoliko vlegla k počitku.

Špelin stan se je polagoma zboljšal in kmalo je toliko okrevala, da so jo mogli prenesti v lastno kočó.

(Dalje prihodnjič.)

Blag dobrotnik.

Resničen pripetljaj.

(Spisal Mérovčkov Prostoslav.)

(Konec.)

Bilo je prihodnji dan. Po belej Ljubljani tolkla so kladiva po zvonikih šesto uro popoldne. Ravno ta čas stala je blagodušna kerčmarica na pragu svoje hiše, ter pomenkovala se s staro kmetico. Zdajci preterga govorico, rekoč: „Ojačite se, zdaj-le velja. Onda gre gospod, o katerem sem vam pravila včeraj. Cesta je prazna, le nujte, le! Starka jo sluša ter gre čakati gospoda. Koleno se jej šibé zbog strahu. — Velike, lepe postave je ptuji gospod, podolgastega obraza in dobro rejen; poraslo brado nosi, ki se mu verlo prilega. Oblečen je v dolgo zelenkasto suktnjo, kojo nosi do vrata zapeto, černa baržunast brezrokavnik, ravno tak klobuk, černe blače, ter škornje s srebrnimi ostrogami. Levico ima v žepu, a v pravej nosi lično jezdno paličico. Obraz, koji obdaja strugotinasto vlasje, mu je preprijazen. Ravno hoče mimo hiše. Ta hip pa mu

kmetica zastopi pot; verže se pred-nj na kolena. pomoli mu prošnjo, ter z boleznim glasom vikne: „Usmilite se gospod, za božjo voljo, nesrečne sirote in slepega starca!“ Strogo pogleda neznani gospod s svojim modrim okom klečečo starko, vzame podano prošnjo, ter namigne starki, naj vstane; potem jame čitati svedočbi. Tu pa tam usmiljeno pogleda ubogo starko, ter konečno seže v stranske žepe, na to v persni a nikjer ni nič. Nevoljno nameradne ustni, jezno strese glavo, pomisli malo, potem pa takoj stopi v kerčmo, ter namigne starki naj gre ž njim. Kerčmarica videla je vse to pri oknu; ponižno stopi venkaje, vide, da jo je neznani gospod krenol k njej. Srečata se na pragu. „Dajte mi denarja!“ veli neznanec. Kerčmarica poprime denarni žep, pa ga preoberne na mizo. Ptujec naglo pregleda kopo tolarjev, petic, dvajsetic, šestic in krajcarjev, ki so ležali vse povprek, a veli v novo: „Dajte še!“ Kerčmarica se nikakor ne obotavlja, dobro vedoč, da ta denar reši ubogo siroto hude zadrege. Molče odpre omaro pa iz lesene skledice vsuje kopo šmarnih petic na poprejšno kopo. „Dobro.“ pravi verli ptujec, poterklja kerčmarico po rami, a starki migne, naj pristopi bliže. Pokaže jej, naj podstavi zastor, a sam jej lastnoročno pogrebe denar va-nj. Starka se zbog hvaležnosti zgrudi na koleni; a neznani gospod berzo poprime odloženo palico in klobuk, prijazno pokima kerčmarici, ter bliskoma odide.

Presrečna, nema stoji starka pri mizi, otiraje si solze, ki jej samega veselja teko po vdertih licih. A kerčmarica je tudi nema in preplašena. Kedo je ptujec, kateremu je izročila toliko denarno svoto? Ne zdi se jej prepošten, ker je izginil po bliskovo, pa niti besedice čerhnil o vernitvi denarja. Kje ga naj išče mej toliko ljubljansko gospodo? Pogosto sicer pohaja todi mimo, a kaj, ko na dalje ne bi več, ko bi izostal popolno? — Take in enake misli prešinjajo jej glavo. Ne ve sama, naj bi gledala za neznanim gospodom, ali naj ga pokliče nazaj, ali kaj. Kot prirasla stoji pri mizi. — Konečno se vendar prva vzdrami starka. Vide, kaka je kerčmarica, takoj vgane nje bojazen in skerb. „Vi menite da ne boste dobili svojega denarja nazaj. Nikarte tega. Gospod, ki je mene siroto nadaril tako bogato, mora biti gotovo kakov knez, ali drug mogočen gospod, ki zdaj biva v Ljubljani. In da tudi ni to, prepošten se mi zdi, da bi vas opeharil; imel je tako dobre, tako poštene oči.“ „Prav imate, mati. Prismoda, da sem le količkaj dvomila o tem. Bog vam daj srečo pri denarji!“

Vesela in srečna odrine prihodnje jutro obdarovana starka domú, tisoč in tisočkrat poblagoslovaje blazega dobrotnika in verlo kerčmarico. Podaril jej je bil neznani gospod nad sedemdeset goldinarjev srebra.

Dasi nehote, mislila je vendar kerčmarica v enomer na ta pripetljaj. Nikakor si ne more iz glave izbiti možatega ptujca z modrim okom in plavim strugotinastim vlasjem. „In da tudi več ne vidim svoj denar, naj bo v božjem imenu. Vdova sem, otrok nimam, imam pa hvala Bogu, dovelj vsega, kar mi treba. Vsaj imam zavest, da sem osrečila stara siroteja, ter jima pomogla iz velike revščine. Naj bo! Bo pa več sreče in blagoslova božjega pri hiši!“

Prihodnji dan obišče našo kerčmarico prijateljica, ki je bila lastnica kolezijskemu mlinu. Se vé, da jej kerčmarica takoj ojavi oni pripetljaj. „E, tvoj neznanec je pa meni dobro znan; stavim, kar hočeš, da dobiš svoj denar. Ni tega še štirnajst dni, ko je bil prišel k nam v mlin; pa nemški zahteval kislega mleka s smetanc, pa ajdovega kruha. Postavim mu latvico, leseno žlico, pa kruh na mizo, pa odidem venkaj. Črez kake četert ure pride iz sobe, pozdravi z roko, pa odide, tebi nič meni nič, po stezi proti Ternovemu. Jaz hitim v sobo; pojedel je bil skoro pol latvice mleka, pa debel kos kruha, pustil pa niti božjaka. Drugi dan pride zopet, in tako pet dni zapored. Dobro mu je moralo dišati, jedel je pridno, a o plači se še zmenil ni. Po pravici ti povem, sramovala bi se bila, da bi ga bila tirjala. Videl se mi je velik, mogočen gospod; veselilo me je, da mu je toliko dišalo kislo mleko in ajdov kruh. No, kaj pa je tudi malo mleka?! A poslušaj zdaj! Šesti dan bil je poslednjič pri nas. Po njegovem odhodu grem v sobo; kaj dobim? Povernjeno latvico, a pod njo šest svetlih rumenjakov! Kedar prideš k meni v vas, ti jih pokažem. Shranila sem jih in imela jih bodem za vedni spomin *) Tvoj neznanec, pa moj gospod, ki rad je kislo mleko, je po tvojem opisu eden in isti. Gotovo dobiš svoj denar.“ „Primaruha! kdo pa misliš, da je ta zagonetkasti ptujec?“ „Bog ga vedi!“ pravi mlinarica, ter skomigne z rameni, „nemara kak dvornik, ali baron, ali celo kakov minister: vzlasti pa, ker še praviš, da si ga videla s šestimi konji voziti se. Bove že poizvedeli, kedo da je. Lej, lej kedo pa tu prihaja?“ Ta mah vstopi bogato opreman sluga, čegar obleka se je lesketala samih zlatih prevoz. „Ste li vi tu kerčmarica in gospodinja?“ „Da, jaz sem, a ne znam — —“ Nič vam ni treba znati, tu vam Njegovo veličanstvo, car ruski pošlje dvanajst cekinov.“ „Meni? to ni mogoče! Pomota bo to: jaz nisem nikogar prosila ničesa, nisem potrebna, imam vsega dovolj, kar mi treba, hvala Bogu!“ zaverne kerčmarica in sram jej porudeči lici. „Nič, nič, verla žena, je že prav. To je le nekov dolg, ki se vam plača. Včeraj ste neznanemu gospodu posodili za neko staro kmetico nekaj denarja. Nij li tako?“ „Da, da,“ „No, tedaj je ta denar vaš; oni gospod bil je moj najmilostejši gospod, Aleksander, car ruski!“

Zgodovinske in potopisne čertice.

(Spisuje L. Ferčnik.)

(Dalje.)

Gaštinske toplice.

Znane so po širokem svetu zavoljo zdravilnih moči zlasti v udnih belezaih. Ker je pa tem boleznim nedelajoča gospoda bolj podveržena, nego ubogo kmečko ljudstvo, in ubogi ljudje ne špogajo noveev za drago popotvanje in ozdravljanje, so ove toplice priljubljene več gospodi, nego priprostim ljudem.

*) Pisatelj tega je še kot gimnazijski dijak videl onih šest rumenjakov, koje je kolezijski mlinar hranil na spomin te resnične prigodbe.

Če sem Gaštinsko dolino primeril ogromnemu koritu, smem kraj v Gaštinskih toplicah primerjati orjaškemu kotlu, kteremu je odbita prednja plat; izgledala jo je tekom časa Gaštinska rečica, ktera se pririje skozi skalovje ino v dveh skokih 500' visoko zbobni v globelj. Ker je obrežje stermo, kakor so kotlove stene, so poslopja, hiše in hišice postavljene v breg, kot da bi bile le prilepljene. Tudi poti in hodi so po stermini napeljani, v nekterih krajih so celo napravljeni mostovži iz hlodov in debelih desk, kjer je svet preveč sterm in zemljišče močvirno in polzko. Središče kopeljnega gibanja je ob velikem slapu; ondi je tudi najimennitniša gostilnica, pošta in kopelji pri Stravbingerju. Pod cesto zapaziš, da se iz brega vedno kadi; tu izvirajo toplice, kterih gorkota dosega do 38 stopinj R.

Ker je v kotlu ob slapu že pretesno, in skoraj ni prostora za nove stavbe, gospode pa čemdalje več prihaja, se novi hoteli ali velike gostilnice zidajo zunaj kotla po prijaznem hribu, kjer uživajo zraven še krasni razgled po dolini in planinskih verhovich; toplice za kopelje si pa napeljejo po cevih. Takšna kopelj je pa res dobrodejna in ne čudim se več, da je svoje dni v Jeruzalemu ob Bethesdi čakalo toliko bolnikov pljivkanja vode. Pri Stavbingerju so za kopelje napravljene celice, v dnu je kopeljski badenj iz cementa s sedilom, da se lahko vsedeš ali vležeš, kakor ti je ljubo. V veži pred kopeljnimi celicami so na steni table s podobami nekdanjih toplic, tu zvem, da so toplice bile znane že l. 640 in da je njihova zdravilna moč bila znajdena po govedu.

Drugim bolnikom zdravniki ukažejo piti zdravilno studenčnico in jih gonijo na sprehod po gozdu ali sterminah. Vsak ima svoje hode, kteri so mu najbolj všeč, in kdor stakne kje kak prijeten homec z lepim razgledom in dá na svoje stroške napraviti steze, klopi ali celo paviljon, ima čast, da se hod ali homec po njem imenuje.

Najvišji homec nad slapom se kliče „Pirkerjev homec“. Kdo je bil ta Pirker, in od kod, ne vem povedati; toliko pa, da se ondi uživa najprijetniši razgled po dolini ven in na veličanske mejnike proti severju nad jezerom „Königssee; — na mizici v glorijsetu so zaznamovani najvišji verhovi: Wetterwand, kamneno morje. Večni sneg, vsi velikani od 8000—9000'; na desni strani „Gamskar in drugi verhovi, večidel do temena zeleni; na levi strani: Rathausberg, tudi visoko v goro obraščen. Ko vidim tukaj toliko lepih spašnih planin in se spominjam domačih goličav, kjer mora vboga drobnica medlo travico izmed pustega skalovja muliti, me nahaja nekaka obist, da bi bil skoraj rekel: „zakaj tu toliko, nam pa tako pičlo.“ A Bog že ve zakaj! Ako bi bile pri nas tako lepe planine, gotovo bi jih že davno posedli Lahí ali Nemci; za Slovence je le Kras.

(Dalje prihodnjič.)

Moja mladost.

II.

Tudi žalost življenje lepšati za, ker po njej spoznavamo prijaznost veselih dni. Zato ponovite se v mojem dubu tudi življenja solzni dnevi. Spomin je sicer bridek, a tem bolj bom potem svojega veselja vesel.

Najprej mi pride na um prežalostna podoba onega dne, ko so v grob položili mojo mater. Po zimi je bilo in sneg je napadal, ko so jo nesli tje na mertvišče. Žalosten je bil glas zvonov, žalostna tudi grobna pesem duhovna; najbolj žalostno je pa bilo gledati nas sedmero otrok, rahlih sirot, ki smo z očetom za parami šli. Grob so zasuli, na-nj postavili križ, in rajnej so želeli večni mir in pokoj. Toraj ne bomo več gledali mamice, nikdar več slišali njenih besed? To je žalost, da serce poka! — Ali še spomniš se, posvečeni starček, kako si nas tolažil? Žalosti se je tresla tvoja beseda, in solze sočutja so svetile se tebi v očeh. Hvala za to!

Nov dan se mi pokaže, in mi poda raztergan list od prijatelja, ki mi je nezvest postal. Mladost prijateljstva rada in lahko sklepa, enako naglo je pa tudi razdira. Nisem upal, da je mogoče, kar sem gledal na lastne oči. Deček solzi se za rožico, katero mu slana popari, za uro pozneje pa ščuva hišnega pesa na vbozega prosjaka, ki v hišo dolazi. Tak ti je nezvest prijatelj. Prej se joče s teboj, potem te obira in sovraži. Ni čuda, da pregovor pravi: „V sreči boš prijatlov dosti štel, v nesreči se boš pa sam pri peči grel.“ Ko sem prvič občutil pomen teh besedi, bolelo me je. Žlahten je prijateljski poljub, on nam lepša naše mladosti lepe dni; nezvestega prijatelja binavska usta pa naj odvenejo, predenj laž izrekó.

Sledeči den me pelje v zaperto izbo med bolnike, bil je den telesnih bolečin. Teško je bolnemu biti in samotno se zvijati po postelji noč in dan, še težje pa takrat, kedar ni upati kmalega zdravja. Posebno mladenič, kteremu se življenje razcveta in mu ponuja krasne nade, teško prenaša kako daljšo bolezen. Kako me je zbolelo, ko je zdravnik malo preglasno rekel: „Preveč oslavljen je, ne bo več zdravja.“ O čemu, abotni zdravnik odrekaš mladenču, ki nosi up na srečno prihodnost? Glej, še živim, sem zdrav in terden, tebe pa že krije perst. — Den telesnih bolečin, ne vračaj se kmalo!

Prišli so dni brez prijaznosti in ljubezni. To so dolgočasni, neveseli, enakolični, neblazilni dni. Ob njih vterpne bister um, umirajo najlepši čuti; serce je prazno, srečno ni. Kakor Hagare otrok po vodi, tako sem zdihoval po razvedrenji. Na take dni sem pisal, sem malal, sem na citre se vadil; v bukvah sem tičal, spet se sprehajal, na višine sem plezal, v daljine gledal, med drevjem se šetal, ob vodi postajal. A vse to ne čuti čute človeške, in nezadovoljnega serca nasititi ne more. Dnevi prazni in neprijazni vi ste minuli, in našel sem v svojem stanu srečo, ki sem jo iskal ter zadovoljnost, ki jo delavnost podaja.

Še enkrat me pelje spomin med merliče. Stal sem na grobu dragega prijatelja iz mladih dni. Kratko je bilo njegovo življenje. Ni mu bilo dano, da bi svetu razvijal bogatih svojih zmožnosti. Dolga bolezen ga je poderla v grob, nad kterim berem lepe besede: „Dormiunt, requiescunt, tuba canente resurgent.“ Spavajo, počivajo, na trobentin glas bojo pa vstali. — Še enkrat gledam vse, kar sva lepega vkupaj doživela in britko se mi stori, da je vse to minulo. Den britkosti, ko stopimo na gomilo rajnih preljubih, bodi

mi svet in čestit! Opominj na vstajenje pa naj bo nam tolažba, kedar jemljemo za ta svet slovo od onih, ki so blizo stali našemu sercu.

Fr. Rup.

Janežičevo svečanost

smo dne 13. avgusta v Lešah obhajali tako lepo, tako sijajno, da, kdor se je vdeležil slavnosti, je ne bode zabil svoje žive dni. Tesen „Besednikov“ prostor ne dopušča, da bi svečanost samo in vse priprave prav na drobno opisali; poglobitnejše njene momente pa hočemo in moramo vsaj kratko omeniti.

Kar je dalo svečanosti povod, ni bilo samo ob sebi nič izvenrednega. V prijateljskih pogovorih sprožili smo Celovski rodoljubi misel, da se diki slovenskega naroda, Antonu Janežiču, razun spominka, ki kinča njegov grob na Celovškem pokopališču, stavi še spominska plošča na njegovi rojstni hiši v Lešah. In ta pohlevna misel, kdo bi verjel, da bode tako naglo in močno prešinila rodoljubna serca ter spravila domoljube vseh dežel, kjer Slovenci prebivajo, na noge in jih iz zeló zeló oddaljenih mej magnetu podobno dne 13. avgusta vabila v Leše. Ravno ta vesela prikazen dela Janežičevo slovesnost pred vsem važno in slavno. Dne 13. avgusta smo pričali vsemu svetu, da vemo hvaležnim biti velikemu dobrotniku našega naroda; kazali smo, da smo rodoljubni in verni Slovenci — zopet edini, složni, kakor smo bili nekedaj; pričali smo, da smo omikani in značajni — kajti dasiravno se je zbralo toliko priprostega ljudstva in dasiravno je svečanost trajala od jutra do večera, niti najmanjše nerednosti ni bilo, vse se je veršilo v najlepšem redu. Misliti je bilo, da bode slavnost le bolj domača — a postala je per eminentiam prav gosposka in uzajejna. Cvet slovenskih rodoljubov bil je 13. avg. zbran v Lešah in zastopani so bili pri slovesnosti Slovenci vseh dežel. Poslavili so svečanost deželni poslanci skoraj iz vseh slovenskih dežel: Kranjsko sta zastopala Robič in Pfeifer; Štajersko: dr. Janko Sernek in dr. Radaj; Primorsko: Nabergoj, kteremu se je pridružil Gorjup z dvema kmetoma iz Teržaške okolice; Koroško: prof. Andr. Einspieler. Goriške Slovence pa je zastopal urednik „Soče“ Viktor Dolenc.

Izmed slovenskih profesorjev srednjih šol so razen vseh Celovških došli: Majciger, Pleteršnik in dr. Jož. Pajek iz Maribora; Wiesthaler iz Ljubljane, prof. Stadler iz Zagreba in dr. Veselilo nas je, viditi in pozdraviti enega najboljših in najzaslužniših sodelavcev pri Janežičevem „Glasniku“: dr. Mencingerja, ki je z drugimi odličnimi rodoljubi zastopal mesto Kranj. Vdeležili so se tudi zastopniki slov. dijakov na Praškem, Dunajskem, Inomostnem in Graškem vseučilišču. Zastopana so bila vredništva vseh slov. časopisov ali po urednikih samih ali po njihovih namestnikih: isto tako slovenske tiskarne po svojih vodjah in banka „Slavija“ po glavnem svojem zastopniku.

Največ in odličnih gostov pa je nam poslala bela Ljubljana — središče Slovenije. Ni ga narodnega društva v Ljubljani, da ne bilo bi po zastopnikih počestilo Janežičeve slovesnosti. „Matico slovensko“ so zastopali podpredsednik Pleteršnik, tajnik Praprotnik in odbornik Wiesthaler; „Čitalnico“ so namestovali z mnogo družimi udi vred zlasti gospodje odborniki: Franjo Ravnikar, Franjo Drenik in Drag. Juvančič. „Dramatičnega društva“ zastopnika sta bila poleg družih: Drag. Žagar in Gecelj. „Glasbeno matico“ so zastopali gg.: pevovodja Stöckl, Valenta, dr. Staré in lepo število ljubljanskih pevcev, ki so v prvi versti pripomogli, da se je program svečanosti in veselice tako izverstno rešil. Posebna zahvala pa gre verlim „Sokolcem“, ki jih je došlo 36 in ki so ljubeznjivo skerbili za dober red pri slovesnosti. Svečanosti se je vdeležil tudi mož, ki ima za slovensko pesništvo in beletristiko dandanes največje zasluge: g. J. Stritar. Vést, da je on nalašč iz Dunaja došel, z nami vred proslavljat Janežiča, probudila je občno veselje. Pervak sedanjih naših pesnikov pa ni prišel praznih rok, Janežiču v čestiven in hvaležen spomin je zložil prekrasen sonet, ki se glasi:

Vertnár od zore trudi se do mraka;
Sadí, presaja, cépi in priliva;
Cvetice mraza brani in pokriva,
Kedár pretí jim toča iz oblaka.

Ves dan po vertu v solnci pót pretaka;
Da pride bela zima, ne počiva;
In vendar sam sadú on malo vživa,
Gospod je prvi, naj družina čaka!

Vertnár si nam rodil se v Rožnem doli:
Sadil, gojil cvetice poezije
Nam po dobravi, pústi prej in góli.

Zdaj, ko zelena te gomila krije,
Žaluje dom, ne zabi te nikoli;
Hvaležen zdaj ti slave venec vije!

Z Miran Borisom vred slavila je Janežiča danes tudi prva naša domorodkinja Lujiza Pesjakova, ki je njegovemu spominu posvetila to-le nježno pesem:

Nebó gorí z večernim žarom,
Širóki svet je vert cvetóč,
Za stražo mu visóke góre,
Od vekov ga obimajóč,
Ljudjé, veseli té krasote,
Vse božje vredni so dobrote

Mej njimi préprost mož, pohléven,
Obraza milega. kroták;
Okó njegovo je ljubezen,
Ljubezen je nasméh mu vsák.
Nje žarki so i ná me pali,
Kar v serci tlelo je, razžgali!

On, posvečen ves domoljubju,
Budljivo mi rokó je dál,
On, kteri nam je vsem naklónil
Zaklád nesmerten in svetál;
Solzé veselja sem točila,
Keleno, malo ne, vpogníla.

Od tamkaj cesta me odvéda,
Izginil mi prelepi raj,
A domoljuben sem prinesla
Plamén s sobój v domači kraj,
Moleč, da v pésnih bi gorelo,
Kar v serci mi je oživélo.

A ónega večéra zarja
 In korotánskikh pas gorá,
 Cvetóci svet, ljudjé veselí,
 Podoba krôtkega možá,
 Še dánés pred menój je žíva,
 V hvaležnej duši mi prebívá!

Gospod Stritar je založil obe pesmi ter ju podaril odboru, da ju med častilce razdeli.

Pa vernimo se k svečanosti.

Kakor se kristjanu spodobi, pričeli smo svečanost z Božjo službo. Proti deseti uri polnila je brezštevlna množica Janežičevih častilcev farno cerkev sv. Jakoba, ki stoji na prijaznem homcu nad Podgradom, od koder ponosno gleda po celem Rožu in Podravji. Veliko mašo je opravljal konzistorijalni svetovalec in tajnik družbe sv. Mohora, č. g. Lambert Einšpieler. Sokolci so se razverstili po cerkvi v špalir, pomnoženi oktet ljubljanskih pevcev pa je pel slavnoznano Miklošičevo mašo tako eksaktno in vzorno, da je zbrano ljudstvo bilo kar očarano. Marsikatero oko se je solzilo in pobožnost vseh bila je zares vzvišena.

Po cerkvenem opravilu šla je vsa mnogobrojna množica s homca v dol, odtod zopet vkreber do rovt, kjer je že od daleč velikanska cesarska zastava naznanjala Janežičev rojstni dom in kraj slovesnosti. Vasica Leše šteje kakih šest kmetij; najskrajna kmetija v tej vasi je Janežičeva, ki jo krog in krog obdaja prijazen vert z visokimi sadnimi drevesi. V prvi in stareji zahodni hiši se je rodil Anton Janežič; v drugi bolj novi pa je prebival, ko je prišel na počitnice domú. V to drugo pohišstvo je na spodnji strani proti vertu vzdana ploščica iz sivega koroškega marmorja z napisom:

„Tukaj se je rodil 19. dec. 1828 slovenski pisatelj in jezikoslovec Anton Janežič, umrl l. 1869. Narod, ohrani mu večni spomin! Domoljubi l. 1876.

Ko so se gostje v mnogobrojnem številu zbrali pred spominkom, stopi predsednik slavnostnega odbora gospod profesor Julij pl. Kleinmayer na okusno pripravljen oder ter s krepkim, daleko donečim glasom navdušeno pozdravlja goste s sledečim ogovorom:

Gospoda moja! dragi Slovenci! Slovanska beseda nam priporoča krepkost in blagoglasje in zelo velikej izobraženosti je pripravna. Tudi jej ne manjka velicih spominov svojega življenja. Že ob času Cirila in Metoda je bil južno-slovanski jezik tako čudo izobražen, tako doveršenih oblik, da je že tedaj stal na enakej stopinji z latinskim in gerškim jezikom. V teku stoletij s Trubarjem pričenci do Vodnika se je novoslovenščina jednako krepila, razevela, mogočne kali pognala, in v naši dobi? kako močno se širi naše slovstvo vedno bolj in bolj, kako vedno večjo in večjo veljavo zadobiva jezik naš domači! Prej le v bornej hišici revnega poljedelca — sedaj v javnih zborih, pri posvetovanjih, v deželnih zborih, na gledališči, v podučnih in znanstvenih knjigah, v salonu in najbolj omikanih krogih! Korak za korakom stopamo v vsem smislu verlo naprej! Vse to se pa le more goditi v urejenej državi, kojoj najviši vladar

čuva z besedami: „viribus unitis.“ Mimo lepih lastnosti, koje kinčajo Slovence, se nahaja trdna in nepremagljiva zvestoba do biše habsburške. Mnogokrat smo to že s srcem, delom in djanjem dokazali in tudi naši pesniki prepevajo: hrast se omaje in hrib, zvestoba Slovencu ne gane! — Danes, ko nam je prilika, proslavljati moža velicij zaslug v razvoj naše ljube materinščine, danes se ob enem hvaležno spominjamo svetlega Veličanstva ter mu na zlatej blazini podajamo zagotovilo iskrene udanosti in nepremagljive zvestobe. Vse navzočne pozivljam, da z menoj iz globine zvestih serc vskliknejo trikratno: „Slava našemu cesarju Francu Jožefu. Slava!“

Predragi mi Slovenci! Preserčno Vas pozdravljam v imenu osnovalnega odbora, kateri je danes radosti poln videti tako mnogobrojno število čestiteljev Ant. Janežičevih preobilnih zaslug v prosep, omiko in napredk naroda našega. Z navdušenostjo izvenredno pozdravljam vas, prečastiti nam gostje iz bele Ljubljane, ki ste na borni naš poziv v preobilnem številu došli, da z nami vred z vašo neobhodno potrebno pripomočjo slavljate našega domačina; serčno pozdravljam vas iz drugih mest in tergov bližnje nam Kranjske došle narodnjake; preiskreni pozdrav naj bode vam, slavnim rojakom iz Gorice: Tersta in Primorja; pozdrav radostni vam iz mest in tergov Štajerske. Sprejmite tudi vi, premili nam domorodci, ki ste došli iz še bolj daljnih mest, kjer zastopate slovenski živelj, serčne naše pozdrave. Preiskreno pozdravljam vas, vseučelišnike, našo nado, naše upanje.

V prvo pa naj glasi se tebi, slovenski prosti narod staroslavnega Gorotana, preserčni moj pozdrav. Slovenski možje, slavna gospoda, dragi domorodci! v obilnem številu, v duhu vzajemnosti in prave edinosti ste se zbrali; naše prvotno upanje ste daleč presegli in s tem ste svetu pokazali, da narod naš ve in zna častiti zaslugo onih mož, ki mu v življenji posvečajo djanje, um, delo in misel! Bodimo ponosni in kažimo denes, da nas navdaja prava omika, želja do napredka in zložna ljubezen. Kažimo svetu, da smo vredni imenovati se Slovence, avstrijske Slovane! Predno preidemo k svečanosti še enkrat zakličem: Živeli, dobro nam došli čestitelji Janežičevi; Živeli!“

Predsednikovemu nagovoru je sledila Jenkotova vzvišena pesem: „Molitev“, katero je z velikim navdušenjem in sočutjem pel zbor ljubljanskih pevcev. Ko so pevc omolknili, nastopi gosp. profesor in deželni poslanec Andrej Einspieler, ki je na odborovo prošnjo prevzel slavnostni govor. Čuli smo neustrašenega borilca za pravice slovenskega naroda govoriti pri mnogih mnogih priložnostih, vsigdar jedernato in vplivno — a s proslavo Janežičevo dne 13. avgusta prekosil je Andrej samega sebe. Vsaka beseda mu je šla od serca, zato je tudi segala globoko v serce Janežičevih in njegovih čestilcev. Slavnim gostom v spomin in da zvedo tudi tisti, ki jim okoljščine niso dopuščale osobno svečanosti udeležiti se, kako je Einspieler slavil Janežičeve zasluge — ponatisnemo njegov govor od besede do besede:

Živili Slovenci! Bodite mi serčno pozdravljeni preljudi Slovenci, — Slovenci iz Štajerskega, Kranjskega, Goriškega, Primorskega in iz drugih krajev, bodite mi vsi serčno pozdravljeni. Kar Leše stojijo, gotovo še ni bilo tukaj,

zbranih toliko ljudi in iz tako daljnih in raznih krajev. Kaj neki to pomenja? Kaj se danes v Lešah godi? Danes se v Lešah obhaja spomin nekega moža, ki se je tukaj v tej hiši rodil, kterege pa je Bog zgodaj k sebi poklical — obhaja se danes spomin gosp. Antona Janežiča. Rajnem Antonu Janežiču danes tukaj spominek postavljamo. Ta spominek ni bogat in drag, pa vendar bode ohranjal spomin našega Antona na dolge, dolge leta; prosim toraj, da se ta spominek odkrije! — Kedar ta spominek pogledam, zbujeja se žalost in veselje v mojem sercu; — žalost ako se spominjam, da je gosp. Anton tako zgodaj zamerl in tam na pokopališču v Št. Rupertu pri Celovcu trohni. — Veselje, ako vas pogledam in premišljujem: Vsi ti so prišli rajnega Antona čestit in proslavljat. Od žalosti pa danes nočem dalej govoriti, saj smo ravno kar v sv. cerkvi za rajn. Antona to storili, kar katoliški kristjani za ljube rajne storiti zamorejo: opravili smo molitev in daritev za rajn. Antona in upamo, da se rajni Anton tam pri Bogu v nebesih nahaja in vesel gleda na nas in našo danešnjo svečanost ali slovesnost. Zatoraj pustimo danes žalost in obrišimo si solze, pa deržimo se veselja; kajti vesel dan, veselo svečanost danes obhajamo. —

Danešnja svečanost priča vesoljnemu svetu:

1. da smo Slovenci hvaležni.

„Slavimo slavno slavnih Slavov slavo“ tako pravi neumerljivi slovenski pesnik Ivan Kolar. Vsak narod česti in slavi svoje imenitne može, stavi jim spominke, obhaja obletnice in napravlja svečanosti. Ni davno, kar so naši slovanski bratje na Češkem zgubili svojega najslavnejšega moža in rodoljuba, Dr. Palacky Franceta. Ta žalostna novica je šla kakor blisk po vsem slovanskem svetu, od vseh strani so leteli telegrami v zlato Prago in bratje Čehi so slavnemu možu napravili pogreb, da cesar in kralj lepšega imeti ne more. In že se nabira denar, da se mu postavi spomin na večne čase. To je lepo, to je hvalevredno: hvaležnost je lepa reč in sveta dolžnost, in narod, ki ne časti in slavi svojih imenitnih mož, ni jih vreden. Tudi mi Slovenci — hvala Bogu! — imamo takih slovečih in zasluženih mož in tudi mi Slovenci smo že marsikteremu take mu možu postavili lep spominek. Naši velikaši Vodnik, Prešern, Slomšek, Umek in drugi — vsi imajo že svoje spominke. Res je, da nas Slovencev je le poldrugi milijon, da smo mi Slovenci, le večidel ubogi in da naša visoka in bogata gospoda le prerada na nas Slovence pozabi in se od nas obrača; — vendar mi Slovenci storimo, kolikor premoremo, stavimo svojim imenitnim možem spominke, in skazujemo jim čest in hvalo pred celim svetom. — Med te naše imenitne in slavne može spada tudi naš rajni Anton. Kar je rajni za nas Slovence storil, ne bom na široko našteval, saj je vsakemu znano iz „Večernic“ od l. 1870 in iz programa danešnje svečanosti; saj to oznanjuje bukve, ktere je rajni Anton spisal, časniki, ki jih je on vredoval in družba sv. Mohora, ktero je on pomagal osnovati in jo je močno podpiral do svoje smerti; saj to oznanuje prerani grob, v katerem rajni Anton — še le 41 let star — že 7 let počiva. Rojen je bil od zdravih in krepkih starišev, od terdnega rodu: njegov oče in njegova mati, pa šestero bratov in sester, še vsi

živijo in so zdravi, — Anton pa že dolgo pod zemljo trohni. Slovenci! zavoljo vas se je rajni Anton trudil, zavoljo vas je delal noč in den, zavoljo vas se je pregnal, zavoljo vas si je postal bolno postelj in zavoljo vas se je vlegel v černo zemljo. Zatorej Slovenci! rajni Anton zasluži, da ste mu hvaležni, in ravno današnja svečanost kaže, da to svojo sveto dolžnost spoznate in tudi spolnujete, današnja svečanost priča vesoljnemu svetu, da ste hvaležni.

Današnja svečanost pa dalje priča vesoljnemu svetu:

2. da smo Slovenci tudi rodoljubni.

Bili so za nas Slovence žalostni časi: šole so bile vse nemške, bukve vse nemške, kancelije vse nemške, pesmi vse nemške, učeni gospodje — rojeni od slovenskih mater — so se potujčili in postali Nemci, še celo slovenski kmetje so vlekli na nemško kopito. Oh to so bili žalostni, prežalostni časi. Pa Bog se je nas Slovencev usmilil in obudil nam takih mož, ki so bili vneti ljubezni do slovenskega naroda in slovenskega jezika, ki so bili pravi rodoljubi ali domorođci. Tak rodoljub je bil Vodnik, Prešern, Andrejaš, Ahacelj, Slomšek, Umek in tak rodoljub je bil tudi rajni Anton. Ko bi bil rajni Anton svoj narod zapustil, svojo kri in svoj jezik zatajil, in bi bil po nemško delal in pisaril, — gotovo bi ga mi Slovenci ne čestili in proslavljali, že danes bi bil Anton pozabljen. Pa delal in trudil se je Anton za nas Slovence, bil je goreč rodoljub, — zatoraj ga mi danes čestimo in tako kažemo, da smo tudi mi rodoljubni. Pa ne misli, ljubi moj! da je to že pravo rodoljubje, da si danes tukaj pri tej lepi svečanosti, uči se od rajnega Antona, kaj je pravo rodoljubje, kaj dela in počenja pravi rodoljub.

a) Rajni Anton je ljubil in v česti imel svoj materni jezik. Najrajši je po slovensko govoril in že v latinskih šolah se marljivo vadil v maternem jeziku. Le berite njegove bukve in časnike, in vidili bote, kako visoko čestil in goreče ljubil da je slovenski jezik; kako resno in mično je opominjal, prosil in zarotoval vse Slovence, naj se ne sramujejo svojega maternega jezika, naj ga v visoki česti imajo, in se ga pridno ušijo. „Prav in dobro je, da človek več jezikov zna: kolikor jezikov znaš, toliko človekov veljaš.“ Na prvem mestu naj pa povsod in vselej stoji materni, pri nas Slovincih slovenski jezik! Tako je mislil, govoril in delal rajni Anton: Vse za svoj mili slovenski jezik! In kdo je v njem zbudil tako rodoljubje? Zbudili so ga njegova mati, verla Slovenka. Sami so radi slovensko brali in ljubezen do slovenskega branja tudi v otroke zaplodili. Sam Anton je večkrat pravil, da so mu mati z eno povestjo zbudili ljubezen do slovenskega maternega jezika. Slovenske matere in hčere posebno ve veliko premorete; kedar ziblujete svoje ljubljence, pojte jim slovenske pesmi; kedar jim pripovedujete od Očeta nebeskega, Jezusa Kristusa, preč. Device Marije in angeljvarha, učite jih lepo v svojem slovenskem jeziku in cepite jim v mlade serčica ljubezen do maternega jezika. Kar se otrok od matere nauči, to v sercu nosi še stare dni in nikoli ne pozabi.

Rajni Anton si je tudi prizadeval, naj bi se slovenski jezik v peljal v naše šole in kancelije. Rajni Anton je od šol tako-le

pisal: „Um in serce človeško se more navadno le v domači besedi izobraziti in požlahtniti, v besedi materni, ki ima največ moči nad človeškim srcem. Domača beseda se bo serca naše mladine prijemala in šolski nauk bo šel spešno od rok, da bo veselje za učitelja in za učence. Naj bo toraj za slovenske otročiče nauk v ljudski šoli skoz in skoz slovensk.“ Ja! to je sveta in imenitna resnica: Prava šola je za to, da glavo razjasni in serce za dobro ogreje; to se pa le mora zgoditi v jeziku, kterega otrok zastopi, da mu k sercu gre. Oh srečna slovenska mladina, ktera dobiva šolski poduk v mater-nem jeziku! Lehko si iz lepih in koristnih bukev glavico bistri, serce požlahtnuje, pošten kratek čas dela, si potrebnih znanost nabira za časno srečo in večno zveličanje! Potegujte se toraj za slovenske šole in kažite s tem pravo svoje rodoljubje! Huda je bila za Slovence tudi po kancelijah; tam je šlo za pravico, denar in čast, za ječo in kazen, ja šlo je celo za kri in življenje, in vse v ptujem, nerazumljivem jeziku. Vse to se je na boljše obrnilo. Naš presvitli cesar Franc Jožef so postavo poterdili, da ima slovenski jezik pri Slovencih ravno toliko pravico in veljavo, kakor jo ima nemški jezik pri Nemcih. Zatoraj so presvitli cesar zaukazali, da se morajo vse postave tudi v slovenski jezik prestavljati, in ravno rajni Anton jih je za Koroške Slovence predstavljaj v slovenski jezik. Delajte, prosite in skerbite, da se z vam Slovenci po kancelijah po slovensko ravna; tako bote kazali, da ste v resnici rodoljubni in bote našemu jeziku pomagali k veljavi in česti! — Posebno lepo je pisal rajni Anton od slovenskega petja. On pravi: „Lepa pesem je žlahtna reč; več je vredna kakor srebro in zlato. Lepih pesem glas sega v deveto vas. V lepih pesmah kipijo naše serca gori v sveto nebo; rad ostani, kjer pojó, hudobni pesem nimajo. Lepa pesem gre iz serca v serce in ga gane za dobro vse.“ Z veseljem moram povedati, da se pri petji kaj lepo kaže, kako se rodoljubje pri nas vnema, ja! da že živo gori in plameni. Bil sem letos v podjurski dolini, bil sem v Svečah, bil sem v Rožu, povsod se slišijo le domače, slovenske pesmi in Slovenci jih prepevajo tako sladko in mično, da vse le cinglja. Tako je prav! vse to priča, da duh slovenski med Slovenci živo klije in da njih serce za slovenski narod bije.

b) Slovenski jezik pa še ni prava in cela narodnost slovenska; narod slovenski ima še drugo svetinjo, ktero visoko časti in ktere se zvesto derži. Ta svetinja je sveta katoliška vera. Po celi Sloveniji, ki obsega pet do šest škofij, je le ena sama ves lutranske vere in zmed vsemi Slovenci, kterih je več kot pol drugi milijon, jih je samo 2—300 luterancev. Tudi to svetinjo slovenskega naroda, sv. katoliško vero je rajni Anton visoko čisljal, goreče ljubil in se nje terdno deržal. Vselej in povsod se je pošteno in pametno obnašal. Kedar je o počitnicah tukaj v Lešah bival, vselej je pridno obiskoval božjo službo v domačej farnej cerkvi. Rad je tudi hodil v sabotah h kapelici v Podgorjah in se tam priporočal rožnej Devici Mariji. V Celovcu je bil s svojimi učenci skoraj vsak den pri sv. maši in je ob veliki noči ž njimi prejemal svete zakramente. Ko ga je napadla plučna bolezen, bila mu je prva skerb, prejeti ssv. zakramente in previden s ssv. zakramenti je tudi zamerl.

Hudo ga je zbolelo, kedar je v kakih slovenskih bukvah ali v novinah bral kaj zoper sv. katoliško vero; kajti vedel je in prepričan je bil, da je sv. vera Slovencev prva svetinja in najdražje blago in da z vero pade tudi narodnost, kakor uči in priča zgodovina starih in novih časov. Zatoraj ljubi moj! Ako bočeš po zgledu rajnega Antona pravi in priden rodoljub biti, ne dotikaj se sv. katoliške cerkve, ne draži in moti vernih Slovencev v zadevah sv. vere. Kdor kaj tacega počenja, naj bi še tako lepo pisal, se še tako širokoustno bahal s svojim rodoljubjem in še tako mično prepeval slovenske pesmi — on ni prijatelj slovenskega naroda, ni rodoljub, — on je sovražnik, ja morilec slovenskega naroda. Vera in narodnost ste si ljube sestri, ena brez druge biti ne more; kar je život brez duše, to je narod brez vere: nekaj časa životari, se umehkuži in spridi, njegove moči pojemljejo in zginejo — in narod pade in umerje. Rajni naš Anton naj nam sveti kot svitla zvezda, da lepo hodimo po potu sv. katoliške cerkve! — Narodni duh slovenski obsega slovenski jezik in katoliško vero; naj toraj živi ta narodni duh med nami in s tem kažimo ga, da svoj slovenski jezik in sv. katoliško vero visoko čestimo, ljubimo in se obeh terdno in stanovitno deržimo! —

Današnja svečanost pa slednjič priča vesoljnemu svetu:

3. da smo Slovenci edini.

Znano vam je, kar se od Svetopluka, kralja slovanskega, pripoveduje. Na smertni postelji je poklical svoje sinove, podal zaporedoma vsakemu snopič protičev, naj ga vsak poskusi prelomiti. Tega storiti ni mogel nobeden. Sedaj pa ponudi jim posamne protiče in vsakteri lahko vsakega prelomi. Kralj zdaj svoje sinove resno pogleda in pravi: Glejte! ravno taka bo z vami; dokler bote složni in edini, bote močni, nihče vas premagati ne bode mogel; ako pa bote nesložni in eden drugega dražili in zapustili, potem vas bode vsakdo lahko premagal in podjarmil. To vedó dobro naši nasprotniki in hočejo nas Slovence med seboj razdružiti in ljuliko razpora in sovraštva med nami zasjati. Vedno kričijo, da Korošec ne zastopi Kranjca, Štajerc sovraži Goričana, Kranjce ne more Korošca in tako dalej. Pa vse to je bosa, vse to ni res. Znana vam je gromovita prošnja ali peticija, ktero je 20.000 Slovencev iz vseh slovenskih dežel podpisalo in leta 1861 gosp. ministru Sehmerlingu sporočilo. V tej prošnji vsi Slovenci v lepej bratovski ljubezni in edinosti prosijo za eno in tisto reč, in s tem kažejo svojo edinost in slogo. — „Koledar“ družbe sv. Mohora tudi to priča; vsako leto plačuje okoli 30.000 Slovencev iz vseh slovenskih pokrajin in iz vseh stanov vsak po en goldinar, da dobijo vsi ene in tiste knjige. S tem kažejo, da imajo vsi ene in tiste potrebe in da govorijo in razumejo vsi eden in tisti jezik. — Najlepša priča naše bratovske edinosti in sloge je pa današnja svečanost. Od vseh slovenskih dežel in skoraj iz vseh slovenskih dolin ste semle prišli častit in proslavljat Koroškega Slovenca, našega rajnega Antona. Zatoraj jezik za zobe vsi, ki pravite, da ni je edinosti in sloge med Slovenci, današnje priče nihče tajiti in zavreči ne more. Mi vsi tukaj enoglasno kličemo: Glejte, kako se Slovenci po bratovsko ljubimo in kako lepo in lahko eden drugega razumemo!

In k tej edinosti in slogi je naš rajni Anton dokaj veliko pripomagal. Nabiral je besede in izraze iz vseh slovenskih dežel, pisal pa tako mično in slaško, da ga je vsak Slovenec lahko razumel, tako je pisal, da je pred vsem vreden, naj ga posnemajo vsi slovenski pisavci. Prijatelj miru in edinosti je bil rajni Anton ne samo v besedi in pisavi, temuč v vsem svojem obnašanju in djanju; rušiti, razdirati in podirati ni hotel; le zbrati in zediniti je hotel vse moči, naj bi vse delale v prid, v srečo in slavo matere Slovenije. Rajni Anton je vedel, da sloga jači — nesloga tlači. Oh srečen narod, ktereга sinovi in rodoljubi v lepi zastopnosti in edinosti delajo za blagor in srečo domovine svoje! Skušnja uči, da v edinosti in ljubezni gre vse srečno izpod rok; v neslogi in razporu pa grejo pod zlo tudi najboljše namere. Največi nasprotnik in sovražnik slovenskega naroda je toraj tisti, kdor seje seme nesloge in razpora med Slovence: To ljuliko seje sovražnik! Pa današnja svečanost nam priča, da je ni med nami te strupene ljulike, da nas objema vse eden in tisti pas lepe ljubezni in edinosti.

H koncu svojega govora vas prosim, obrnite še enkrat svoje oči na to ploščico, ki jo vidite tukaj vzdano in ktero smo tako slovesno odkrili. Veseli se danes vsa Janežičeva hiša, ker si edina v celi koroški deželi, ki nosiš tako slavno znamenje na svoji steni. Veseli se cela Št. Jakobška fara, ker take časti in tako obilnega shoda še nisi doživela nikoli. Veseli se celo Koroško, ker tvoja slava se bode razlegala po celem svetu. Veseli se mila mati Slovenija, ker čast in slava enega tvojih sinov, je tudi čast in slava tvoja. Veselimo se danes vsi, vsi veselimo se iz celega serca! Pa dozdeva se mi, kakor da slišim rajnega Antona iz nebeških višin klicati: Preljubi moji Slovenci! prav je, da se veselite; tudi mene veseli, da me tako čestite in mi postavljate večer spominek. Pa to vas še prosim, ne zabite nikoli, kar ste z današnjo svečanostjo spričali pred celim svetom: Bodite hvaležni vsem, ki se trudijo za vaš narod; — ostanite rodoljubni tudi zanaprej, čestite in ljubite svoj materni jezik in sv. katoliško cerkev, pa potegujte se za pravice obeh svojih svetinj; — in slednjič bodite med seboj edini kot sinovi ene in tiste matere Slovenije!“ Tako kliče nam rajni Anton iz nebeških višav — in jaz mu v svojem in vašem imeni odgovorim: Ja, ljubi Anton! smo in hočemo ostati slovenski rodoljubi: „Živi, živi duh slovenski — bodi živ na veke!“

Stavek za stavkom je bil sprejet z živo pohvalo; večkrat so gromoviti živijo- in slava-klici govorniku vstavili besedo. Ko po končanem govoru stopi raz odra, ploskali so mu tako, da se je vse treslo. Zopet se prikaže ter se narodu zahvali s pomenljivimi besedami: „Vajen sem slišati vse drugačne klice; zato me današnja pohvala zastopnikov celega slovenskega naroda dvakrat veseli.“

Z navdušenim slavnostnim govorom se je prav lepo ujemala kantata, ki jo je Antonu Janežiču v spomin za današnjo slavnost zložil J. Cimperman. Po besedah in po slogu doveršeni pesmi je preskerbel slavni pevovodja ljubljanske čitalnice gosp. Stöckl prekrasen naper. Pevci pa so kantato pope-

vali ne le po pravilih umetnosti, ampak s takim sočutjem, da so sami in da je serce vsacega poslušavca čutilo, kar se je pelo :

Na plóči iz marmelja zlato-blesteče
Oznanjajo čerke čestito imé;
Hvaležnosti sóla nam v óku trepeče,
A dvíga ponosno se v persih sercé,
Ker o n, ki nositelj bil temu imenu,
Na véke zapisan v spomin je Slovenu:
Bil Janežič mož je, užgan za svoj národ,
Zató ga poslavlja hvaležni zdaj zárod.

„Naprej, naprej, moj dragi rod
In suči dušni svetli meč,
Tako postaneš svoj gospod,
Postaneš vkrog in vkrog sloveč.
Sercé si bláži, bistri um,
Nikdar ne vgasni ti pogum;
Če včasí prav se sreča skríje,
Dan vzíde ti, da žarno síje!“

Tako je blagi mož učil
In uk njegov je sad rodil:
Vše nam prihája lepši čas,
Ker zlata sloga druží nas.

Pri Tvojem spominku,
Nesmertni roják,
Priseza nebrojnih
Čestiteljev vsak:

Da zvest hoče ostati
In v delu sercán,
Dokler ne zasveti
Naš véliki dan!

A, duh Tvoj ognjeni,
Ki nas je budil,
Ki nas je blagósti,
Krepósti učil:

On bode pokazal
Do slave nam pot,
Po njega navdušbi
Naš dvigne se rod!

Nesmertni vlastenec, poglej iz višin,
Kakó rod slovenski slavi Tvoj spomin;
Hvaležnost, ljubezen se v serci glasi:
Naj Janežič blagi na véke žívi!

Burna zahvala je gosp. pevovodji in pevskega zboru donela iz tisočerih gerl, ko je nehala kantata. Živahni aplavs se je še le umiril, ko se na odru prikaže Torkarjeva Uršika v narodni rožanski obleki, z belomodrorudečim šopkom v roki. Pogumno in jasno je deklamovala mlada rožanka Umekovo pesem, v spomin Janežiču natisnjeno v Večernicah l. 1870. Za deklamacijo

je sledila svečanosti kaj primerna Tomanova „pesem koroških Slovencev“ v prelepem Gerbcevem napevu; še nam donijo besede z napevom po ušesih:

„Kviško, bratje, duše mile!
S slovom, z djanjem vsi za dom!
Kličejo nas slavne Vile
V kolo k bratom Slavjanom.“

Pevci so zapeli še krepak Försterjev kor: „Sam o“ in program predpoldanske svečanosti bil je vsestransko in povoljno rešen.

Čas od ene do tretje ure je bil namenjen skupnemu obedu. Gostje so obedovali po prijetnih šotorih, ki so bili na prostornem vertu nalašč za to pripravljene. Ob treh popoldne pa je pričela skupna, priprosta veselica s petjem, z godbo in napitnicami. Pevci niso se utrudili prepevati narodnih pesem, godci so nadelovali domače viže, govornik za govornikom je pozdravljali ali navzoče ali oddaljene rodoljube in narodna društva. Vso veselico je kaj spretno vodil gosp. Viktor Dolenc iz Gorice. Perva napitnica, ki jo je spregovoril gosp. prof. pl. Kleinmayr, je bila z največim navdušenjem sprejeta; kajti glasila se je v blagor in slavo Njih veličanstva presvitlega našega cesarja Franc Jožefa. Gospod Vigele je napil verlim Sokolcem; gosp. Zupan, predsednik Celovške čitalnice, je pozdravil zastopnike ljubljanske čitalnice in vse Ljubljanske in Kranjske goste; gosp. Einšpieler je proslavil goste iz Štajerskega, Goriškega in Primorja; gosp. Ferjančič je napil na zdravje slovenskim ženam in dekletom; gosp. Knaflič slovenskim dijakom; gosp. domači župnik Treiber Janežičevi rodovini in vsem Janežičevim čestiteljem. Gosp. nadučitelj Praprotnik zahvali se osnovalnemu odboru pred vsem pa njegovemu načelniku prof. pl. Kleinmayr-ji. Tudi gosp. prof. Stritar je bil po navdušeni napitnici proslavljen s sijajno ovacijo. Sivolasi starček Pogačar, priprost kmet iz Bizovika je v čudno gladkem, jedernatem govoru razlagal, da ga je tu sem v Leše gnala vera, upanje in ljubezen in je rodoljube koroške opomnil: „Domoljubi Koroški, varujte Janežičev spominek, da ga nihče ne oskruni!“

H koncu je deželni poslanec gosp. Nabergoj pozdravljali Janežičeve čestivce po naročilu in v imenu primorskih Slovencev, gosp. Dolenc pa je sklenil versto napitnic s tem, da je v spomin in zahvalo današnje svečanosti napil Koroškim Slovincem in slogi slovenski.

Da je po teh izbornih pozdravilih navdušenje med zbranim narodom vedno raslo, razume se samo ob sebi; dobra volja in navdušenost pa je priklopila do verha, ko nastopi odborov načelnik prof. pl. Kleinmayr in bere telegram za telegramom onih rodoljubov in društev, ki so z nami vred v duhu slavili Janežičev spomin. Berzobjavljana so bila med drugim sledeča pozdravila:

1.

„Slava, pozdrav Vam čestilci
V zemlji tam daljni slovenski
V zemlji slovenski — moža,
Krije ki zgodnji ga grob.“

Rodu kaj bil je nekdanj,
Pričuje danes narod ogromni;
Pričal zmirom slave bo rod,
Kako domoljub se česti.“

Inomostski Slovenci.

2. „V spomin slavnega svojega rojaka kličejo iz dna serca navdušeni: Živijo!“

Koroški Slovenci dunajskega vseučilišča.

3. „Jako neustrašen boritelj z uma svitlim mečem, neutrudljiv buditelj slovenske slovesnosti, ki daroval si premoženje, življenje napredku slovenstva, izbujeval, navduševal majke Slovenije sinove, vodeč jih v duševni bor, Tebi v spomin naj glasi se tisučera slava!

„Neusmertna Janežičeva dela naj bodo nam v izpodbujo in posnemo; nedosegljive njegove kreposti pa svetilo, ki dovedó nas do kulture dostojne in uma slov. vrednega, meriti se s kulturnimi narodi. Živel narod slovenski, živila naša bodočnost, živili borilci za slovenstvo.“

Mnogo Janežičevih čestilcev iz Dunaja.

4. „V imenu narodnega društva in v svojem kličem navdušeno: Slava spominu Antona Janežiča, slava hrabrim koroškim Slovencem!“ **Dr. Jože Vošnjak v Ljubljani.**

5. „Velezaslužnemu jezikoslovcu in vtemeljitelju slovenske beletristike, blagemu Antonu Janežiču večna Slava!“ **Odbor novomeške čitalnice.**

6. „Visokim navdušenjem pozdravljamo Vas, bratje! ki obhajate veliko svečanost neumerlega. V duhu se radujemo z Vami! Slava Janežiču.“ **Gorjanci.**

7. „Učiteljsko društvo ptujsko, nemogoče mu se vdeležiti slavnosti, kliče: Večna slava pokojnemu Janežiču! Živel odbor slavnostni!“ **Predsednik v Ptuj.**

8. „Slava neumerlemu Janežiču in njegovim čestilcem.“

Narodno učiteljstvo v Ljutomeru.“

9. „Slavni gostje pozdrav! Naj vse Slovence navdaja iz svetlega raja Antonov duh.“ **Župnik Terstenjak, prof. Glazer, prof. Podgoršek na Ponikvi.**

10. Sprejemite gorko sočutje hvaležnega spoštovanja v zaslugi slov. jezikoslovja neumerlemu Antonu Janežiču.“ **Bovski rodoljubi.**

11. „Tominska čitalnica naznanja svoje živo sočutje hvaležnega spoštovanja neumerlemu A. Janežiču, roditelju slov. jezikoslovja.“ **Odbor.**

12. „Slavnemu Slovencu slava!“

Čitalnice Teržaške odbor.

13. „Antonu Janežiču dne 13. avgusta 1876. Malo šteje narod slovenski mož, ki so se lotili težavnega oranja puste ledine slovenskega slovstva, — malo jih je in pozno so se rodili. A med malo to množico si Ti, Anton, prvih eden. Rodivši se ob severni strani, kjer slovenska Drava prisiljeno meji slovanstvo, si — gnan po čutu iz pers matere Slovenke Ti vcepljenem — usmilil se naroda svojega ubozege na blagu, še ubožnejšega na slovstvu. Kar si mu, samega sebe žertvovaja ponudil, je veliko, mnogo več, nego je narod pripoznal o dnevih življenja Tvojega. Zdaj, ko Tvoj, oh! prerano za Tvoje drage, za narod Tvoj, zapustivši minljivo telo, plava nad nami v višavah, zdaj, ko narod pogreša uma Tvojega, zdaj spozna, kaj si bil mu, kaj bi še bil postal, da Te ni nemile smerti roka vstavila v sredi početja Tvojega. — Vendar prerana smert je vzela narodu Tebe, ne Tvojih del. Kar je um Tvoj vstvaril rodu slovenskemu, zagotavlja Ti slavo neminljivo. Duh Tvoj še živi in bode živel, dokler živi narod, — budil bo sinove mater slovenskih k posnemanju delavnosti Tvoje v prid in slavo mnogobrojnega naroda. — Zatorej neminljiva slava Tebi, oratarju slovensko-slovniskih ledin! Naj sveti ime Tvoje sinovom ponosne Matere Slave!

Vredništvo „Slovenca“.

Drag. Klun. Jak Alešovec. Jožef Jerič.

Že je solnce zahajalo, ko se je brala zadnja pozdravica; na predsednikovo prošnjo zapojó pevci še poslovilno pesem: „V boj“ in tudi program popoldan-

ske veselice je bil do zadnje točke v najlepšem redu dovršen. Gostje, ki so bili namenjeni odriniti z Belaškimi ali Celovškimi vlakom, so jemali slovo od kraja nepozabljive svečanosti, veliko pa jih je ostalo v Lešah in Št. Jakopu čez noč. Drugo jutro se je družba nad 100 glav po parobrodu čez verbsko jezero peljala do Celovca, ogledat si prijazno mesto in krasno njegovo okolico. Ponedeljek zvečer so odrinili večji del vsi domu!

Bog daj, da bi se bili vernili vsi s tisto blago razsodbo, katero smo čuli iz Stritarjevih ust, ki je o svečanosti rekel: „Vse, kar sem videl in kar sem slišal, se mi je dopadlo; nič meni ni žalilo niti uma niti serca — zadovoljen se vernem domu.“

Duhovske spremembe v Kerški škofiji.

Fare so dobili č. gg.: Bulacher Avg., stolni kaplan v Celovcu, faro Št. Miklavž v Belaku; Štiberer Jan., faro Timenice in Schreyer Franc faro Štal. — Za provizorje gredó č. gg.: Barborič Fr. od Marije Pomočnice v Škofice; Seher Jož. iz Belaka v Št. Urh blizu Terga; Krainer Štef. iz Motnice v Bajtiše in Šumah Val. iz Št. Ožbolta k Mariji Pomočnici. — Prestavljeni so č. gg. kaplani: Grösser Mat. iz Št. Lenarta za stolnega kaplana v Celovec, na njegovo mesto v Št. Lenart pa Zojer Sim., kaplan v Wolfsbergu; Kuess Mat. iz Doberlevesi za mestnega kaplana v Belak; na njegovo mesto za Kodelijevega beneficijata in kaplana v Doberloves Šercer Ant., kaplan v Černi; Khuen Gottfr. iz Ettendorf-a v Wolfsberg. — Pastirsko službo so nastopili č. gg.: Einspieler Gregor za kaplana v Motnici; Huter Jan. v Tinjah in Petek Fr. v Černi. — Umerli so č. gg.: Lerh Mat., kurat v Lamu; Gottwald Mat., fajmošter v pokoji v Celovcu in Košir Blaž, kuzoškofojski in dekanjski svetovalec in fajmošter v Žitarivesi. R. I. P.!

Zahvala.

Roditelji rajnega Antona Janežiča in cela njegova rodovina izrekajo priserčno hvalo vsem vdeležnikom Janežičeve slavnosti v Lešah: posebno pak slavnostnemu odboru, ki je misel proslave sprožil in jo tako srečno izvedel, ljubljanskim čitalničnim pevcem in sokolcem, ki so toliko pripomogli k srečnemu izidu in drugim vdeležnikom, ki so iz daljnih in bližnjih krajev v tako obilnem številu počastili slavnost našega Antona. Dan slavnosti nam ostane v živem in blagem spominu.

Janežičeva rodovina.

Vsem častiteljem Antona Janežiča,

ki so s svojo navzočnostjo pri svečanosti v Lešah 13. avgusta t. l. pripomagali, da se je dostojno in častno slavil spomin verlega buditelja slov. beletristiki, neutrudljivega tajnika družbe sv. Mohora, marljivega slovenskega pisatelja in jezikoslovca, zlasti vsem narodnim društvom, pevskega zboru ljubljanske čitalnice in vsem drugim č. gg. pevcem, Sokolom in za zdatno pripomoč in sodelovanje č. gg. dr. Janez Bleiweis, profes. J. Stritarju, odseku ljubljanskemu, družbi sv. Mohora, glasbeni matici in slovenski matici, konečno odbornikom št. jakopskim in vsem p. n. rodoljubom najtoplejšo zahvalo izreka s posebnim visokoštovanjem

Glavni odbor Janežičeve svečanosti.

V Celovcu 18. avgusta 1876.